

LA TORRE LLAUDER: LA MASIA I ELS SEUS PROPIETARIS

LA TORRE LLAUDER.

La torre Llauder, tal volta la masia més emblemàtica de Mataró, estava situada al Pla d'en Boet, just al davant del clos arqueològic (la vil·la romana era situada als horts de darrera de Can Llauder i de Can Tuñí). Aquesta masia va marcar una de les pitjors cròniques negres del patrimoni mataroní durant els darrers cinquanta anys (juntament amb Can Xammar). Tot i la seva protecció, entre els dies 13 i 15 de febrer de 1970, sota el mandat del desafortunat alcalde Pedro Crespo, era enderrocada la torre per tal que la «Gerencia de Urbanización, órgano autónomo del Ministerio de la Vivienda» fes l'actual barri del Pla d'en Boet. El clamor popular de la gent de Mataró, i el ressò en la premsa catalana, no van poder evitar que la vella torre desaparegués.

Era una masia de grans dimensions, amb teulada a dos vessants i frontó lateral, que tenia la torre de defensa integrada al mig, amb tres còssos a llevant i dos còssos a ponent. Tenia planta baixa i dos pisos, i una part de l'edifici havia funcionat com a molí fariner. En la llinda d'entrada figurava l'any 1777 escrit en xifres romanes (vegeu fotografia).

Inicialment, la masia devia de ser la clàssica de tres còssos perpendiculars a la façana, amb teulada a dos vessants, el frontó al davant i la torre de defensa exempta en un lateral, molt similar a com avui és la masia de Can Palauet de la riera d'Argentona. Això es pot deduir d'un inventari del 1736 en què es detallen les cambres de la masia; a baix hi havia celler, cuina i estable, i al pis hi havia tres «aposentos», sobre el celler, la cuina i l'estable. Tot i que està obviat, sembla clar que a part d'aquestes estances també hi devia haver una entrada a la planta baixa i la sala al pis. En aquells moments, la gleba de la casa tenia tarongers i olivers. Però l'inventari de 1773 ens fa pensar que era una masia del grup III o del grup VI, de majors dimensions que Can Palauet, ja que en tenir unes golfes de tres còssos feia necessàriament que tingués planta baixa i dos pisos. Això sols es podia aconseguir amb teulada a dos vessants (grup III, Can Catà de la Vall - Llavaneres) o amb teulada a quatre vessants (grup VI, Les Esmandies - Mataró).

La torre, de planta circular i acabada en la seva part superior per una filera de matabans (vegeu foto any 1918), ens la descriu molt bé el Pare Rius a mitjans

del segle passat: «78 palmos alto, 40 de diámetro, tiene tres pisos, dos ventanas, 35 espilleras»¹. Les seves característiques eren les clàssiques de mitjan segle XVI, ja que era molt similar a d'altres de documentades; Can Mayans de Vilassar (1551) o Can Palauet de Mataró (1564)². Per l'inventari de 1773, sabem que l'accés al pis de la torre era des de la masia.

Posteriorment, el 1777 i amb motiu del matrimoni de Manel Llauder amb Tecla Camín, sembla que referen totalment la masia, deixant-li l'aspecte que va arribar als nostres dies. En la planta baixa de la torre de defensa hi havia una petita capella sota la invocació de Nostra Senyora dels Dolors, i la resta de la masia estava dividida en una part ocupada pels masovers i una altra ocupada pels senyors, que sembla que van deixar de residir-hi permanentment des d'inicis del segle XIX.

Finalment, cap a l'any 1931, es féu la darrera gran reforma, dividint la masia en un conjunt d'habitatges, que més endavant acollí fins i tot alguna petita indústria.

ELS FERRER.

El primer esment documental que hem trobat de la masia és un establiment fet el 16 de juliol de 1360 per Pere Desbosch, que feia poc que havia adquirit el castell de Burriac, a Ferrer de Reymir. Aleshores s'anomenava mas Ferrer, i segurament això era una renovació d'establiment, per la qual cosa podem suposar que la masia ja existiria de molt abans, almenys al segle XII o XIII. Tenim un buit documental força important fins que el 1489 documentem Climent Ferrer i els seus fills Jaume i Pere³. Posteriorment, el 1505, Climent Ferrer, la seva muller Hipòlita i el seu fill i hereu Pere, venien el mas Bossa de Pineda a Joan Rotger, batlle del castell de Montpalau, per 75 lliures⁴. Li pertanyia a Hipòlita com a hereva del seu nebot Antoni Bossa, per la qual cosa podem suposar era fill del germà d'Hipòlita, i que devia morir sense fills, retornant el mas a Hipòlita arran d'un possible fideicomís instituït pel seu pare.

El 1547 establiren a Joan Ferrer de la Torre, juntament amb altres pagesos d'Argentona i Cabrera, part de les aigües del molins de Costavella per a poder regar les seves terres tres dies a la setmana⁵. L'establiment el feia Miquel Desbosch, el mateix davant de qui Joan Ferrer de Reymir confessava el 1562⁶ de posseir el mas Ferrer, amb la seva quintana de terra i un gran safareig en ella construït, al lloc dit la torre de Cogoll, de dotze quarteres⁷ d'extensió. En la confessió no es fa esment de la torre, pensem que fou construïda poc després.

Els Ferrer eren pagesos benestants d'Argentona. Entorn del 1563 l'hereu Joan Pau es casava amb Gerònima Soler del Pou, filla i hereva de Jaume Soler del Pou. Els Soler tenien el mas situat entorn del que avui és l'Escola Pia de Santa Anna, on posseïen una quintana que ocupava aproximadament l'espai entre el carrer Sant Antoni i Lepanto. Els Ferrer tragueren molt de profit d'aquesta quintana,

establint patis de terra per construir cases a cavall dels segles XVI i XVII. El seu fill Joan Pau es casaria amb Margarida Mataró, filla del pagès Salvador Mataró, un dels més rics i influents de Mataró que tenia el mas per damunt de l'actual convent de les Caputxines. Així es pot deduir del testament de Salvador Mataró, fet el 1597⁸. Tingueren fills a Mataró com a mínim entre el 1604 i el 1617, que devia de significar que vivien al mas Soler. Això també es pot deduir d'un testament de 1629 fet per Nicolau Puig, en què ens diu que habitava al mas Ferrer de la Torre, segurament com a masover⁹.

Joan Pau devia de passar dificultats econòmiques, ja que s'anava desfent de terres del mas Ferrer; el 1607 en venia una de dues quarteres a Pere Anglada¹⁰, i el 1609, any molt crític, en venia dues a Jaume Tunyí, pagès del mas veí i una a Blai Fornells¹¹ de setze jornals d'home.¹²

Joan Pau moriria deixant quatre fills i sense haver fet testament. Antoni Pau, passamaner de Barcelona; Joan, pagès d'Argentona; Teresa, muller d'Esteve Marcillo, blanquer de Barcelona i Elisabet, donzella. En el testament de la darrera, fet el 1636, fa hereu el seu germà Antoni Pau. Aquest fet de morir sense fer testament marcaria la fi del mas Ferrer. El 1658 els tres germans farien una concòrdia a fi de repartir-se l'heretat¹³. El primer que feren fou valorar les propietats que tenien; el mas i la gleba de terra es valorava en 2.969 lliures i quatre peces de terra en 1.025 lliures més (pel que sembla ja havien establert tota la quintana Soler, incloent-hi el mas). Com que a Antoni Pau li corresponia 2/4 parts, es quedà amb el mas i una peça de terra, a condició de pagar tots els deutes pendents. Les altres tres peces de terra se les repartirien Joan i Teresa. Aquell mateix dia Teresa venia al seu germà Joan Ferrer les dues peces de terra que li havien correspost en la concòrdia.

Posteriorment, el 1685, Antoni Pau venia a Francesc Llauder i Moles el mas Ferrer.¹⁴

ELS PRIMERS LLAUDER.

Els Llauder eren una nissaga de ferrers establerts a Argentona com a mínim des de finals del segle XV. El primer que documentem és Miquel Llauder, que al 1505 estava casat amb Margarida, filla del ferrer del veïnat de Clarà Joan March. Miquel i Margarida permuten una peça de terra que tenien al terme d'Argentona amb un pati de terra dins d'aquesta vila, a tocar de la plaça de l'església, propietat de Pere Cabanyes, propietari del mas Verdaguer, de la qual era aquell pati de terra¹⁵. Francesc Desbosch havia establert el 1497 el mas Gemferrer¹⁶ i la farga d'Argentona¹⁷ al citat Joan March. Tenint en compte que els Llauder tenien una farga, podem pensar que tal volta seguiren el negoci de Joan March. Margarida testà el 1529, essent la propietària del mas Gemferrer, i feia hereu el seu fill Gabriel. Margarida s'intitulava Gemferrer i Llauder, prenent el nom del mas i en segon lloc el del seu marit.

Gabriel Gemferrer i Llauder es casava pels volts del 1540 amb Francina. El 1556 comprava un pati de terra a ponent, del que havia obtingut en la permuta de 1505, confessant-los tots dos en diferents actes davant de Miquel Desbosch¹⁸. Darrera dels dos patis de terra, on pensem hi havia casa edificada, deia tenir-hi la «fabrica mea».¹⁹

El següent de la nissaga és Bartomeu, qui el 1565, mort ja el seu pare Gabriel, es casa amb Paula, filla del pagès d'Argentona Antoni Fornells²⁰. Bartomeu sols feia dos mesos que havia enviudat de Gerònima Mallol. Altre cop vidu, es casà per tercer cop amb Paula, filla del pagès de la Garriga Joan Palau, que la dotà amb 100 lliures. En fer testament el 1591, Bartomeu diu que té fills del segon i tercer matrimoni²¹; de Paula Fornells té a Pau (a qui deixa 100 ducats), a Catarina, muller de Bartomeu Soley de Mata i a Miquel, que el fa hereu. De Paula Palau té a Margarida, a qui deixa 200 lliures i dues caixes de núvia en cas de matrimoni, que es concreta l'any següent amb el negociant de Mataró Pere Jaume. A la seva muller Paula li deixa tres censals morts, de pensió 162 sous anuals i 162 lliures de preu²². Totes aquestes dades constaten, sense cap mena de dubte, que Bartomeu havia aconseguit una important posició econòmica.

L'hereu, Miquel, es casà el 1592 amb Àngela, filla del fuster de Mataró Sadurní Jaume, i segurament germana de Pere, el seu cunyat²³. Entre el 1596 i el 1599 sembla que es trasllada a viure a Mataró per seguir l'ofici de ferrer²⁴. Miquel testaria el 1598.

Joan Pau Llauder i Jaume

Joan Pau Llauder, fill i hereu de Miquel, seria el primer personatge destacat de la nissaga. Superant les passes del seu avi Bartomeu, es casà quatre vegades, la primera d'elles el 1616 amb Antiga, filla del teixidor de lli Sadurní Moles, de qui tindrà com a fills destacats Josep, l'hereu i Francesc, notari de Barcelona²⁵. En aquells moments encara consta com a ferrer, seguint la tradició familiar, tot i que vint anys més tard, el 1637, és citat com a negociant en el seu segon matrimoni amb Petronella, vídua del traginer Joan Fornells i filla del pagès de Treià²⁶ Rafael Salvador. El 1649 es casa per tercer cop, ara amb Jerònima, vídua del sastre Jaume Amatller i filla del pagès Bertran Artigas. En el testament de la dita Jerònima ens diu que va tenir un fill amb Joan Pau que es deia Jaume, i deixa hereu universal Déu²⁷. Finalment, el 1664, es casà amb Eulària, vídua del mariner Salvador Xiralt i Veyà i filla del també pagès de Treià Bartomeu Torner.

Joan Pau tenia casa a la cantonada entre la Riera i el carrer de Bonaire (on hi havia el restaurant Sant Bernat), i el 1644 rebé el títol de ciutadà honorat de Barcelona de mans del rei francès Lluís XIV, aleshores comte de Barcelona²⁸. Posteriorment, el 1653, obté altre cop l'esmentat títol, aquest cop de mans de Felip IV. El 1657 Joan Pau es queixa al rei perquè ha tingut soldats allotjats a casa seva, de la qual cosa n'hauria d'estar exempt com a ciutadà honorat de Barcelona²⁹. El rei li dona la raó i li diu que no tornarà a passar.

Joan Pau testava el 1666, fent codicils el 1668 i el 1669³⁰. Demana de ser enterrat en el convent de Sant Josep, en un vas que té davant de l'altar de Sant Joan. Fa usufructuària la seva muller Eulària, donant-li 200 lliures al seu fill Francesc, que s'han de sumar a les 200 que li donà anteriorment. A Jaume li deixa 300 lliures i de Marianna, filla seva i de Petronella, diu que ja la va dotar amb 900 lliures en el seu casament amb el pagès de Palou³¹ Josep Riba. A Josep el fa hereu.

En el codicil de 1668 canvia el lloc de l'enterrament per la parròquia de Santa Maria de Mataró, en una tomba al davant de la capella de Sant Joan Baptista. Finalment, el 1669, rectifica i torna a demanar que l'enterrin a Sant Josep. Joan Pau moriria el 19 de juny de 1669, tres dies de fer el seu darrer codicil.³²

LA COMPRA DE LA TORRE LLAUDER

Francesc Llauder i Moles

Francesc Llauder, que com hem dit era fill d'Antiga, la primera muller de Joan Pau, era també ciutadà honorat de Barcelona³³ i exercia de notari públic a Barcelona des del 1663 fins a la seva mort. Aquest mateix any es firmaven els capítols matrimonials de Francesc amb Francisca Picart i Calp, filla del corredor d'orella de Barcelona Cebrià Picart³⁴. En ells Francisca li aportava en dot 350 dobles d'or³⁵. Amb Francisca tingueren com a mínim dos fills, Josep i Maria Teresa. L'any 1676 Francesc comprava una peça de terra d'unes cinc quarteres situada a la parròquia de Sant Martí dels Provençals, sota de la *domus* de Ligalba i prop de la torre dita de la Mare de Déu³⁶. El mateix 1676 Francesc, vidu, es torna a casar. La nova muller és Caterina Garau, vídua de l'argenter de Barcelona Jaume Janer, i filla del calçoter de Barcelona Josep Garau³⁷. El seu germà era Carles Garau, també notari de Barcelona, que com a hereu del seu difunt pare li aportà en dot un censal mort de preu 300 lliures i 15 lliures més de pensió anual, al qual Caterina afegí 1275 lliures més de dot. Com que Catarina tenia una filla de quatre anys i mig que es deia Maria Magdalena, que havia de viure amb el nou matrimoni, els tutors de la nena es comprometien a pagar 70 lliures de manteniment anual a Francesc Llauder a canvi que aquest l'alimentés i la vestís. Posteriorment Maria Magdalena es casaria amb Bartomeu Anglada, botiguer de teles de Barcelona.

El 1685, tal i com hem dit, Francesc Llauder compraria en encant públic³⁸ la torre d'en Ferrer, pel preu de 1.203 lliures: «Encantan y al mes donant lliuran tot aquell mas vulgarment anomenat Ferrer ab casas y torra de dit mas y altres edificis ço es sinia y dos safareigs y ab la quintana eo gleva de terra de dit mas eo en la qual dit mas esta construhit eo ditas casas y torra son edificadas, la qual quintana eo gleva de terra es part campa y part de vinya plantada y conté dotze homes de cavadura... las quals terras de dit mas Ferrer que son desde la casa fins al mar ab aygua regant». Cinc dies més tard Francesc Llauder prenia possessió del mas.³⁹

Antoni Pau Ferrer, el venedor, concedia pocs dies després a Francesc Llauder la facultat de recobrar tres peces de terra venudes per ell a carta de gràcia⁴⁰, així com tres censos amb domini directe. Pel que sembla, el 1686 el mas estava arrendat a Domènec Castellar, el qual en pagava 74 lliures de lloguer anual.⁴¹

El 1696 Francesc compraria dues botigues situades a llevant de l'església de Sant Just i Pastor de Barcelona, prop de la font de Sant Just, per 316 lliures⁴². El 1698 es casava Maria Teresa, filla de Francesc i la seva primera muller Francisca Picart, amb el doctor en Drets de Barcelona Honorat Pallejà i Riera, rebent una dot de 450 dobles d'or per part de Francesc.⁴³

El mateix any Francesc fa un contracte de masoveria⁴⁴ amb l'hortolà habitant de Mataró Pere Pau Seda, tot i que era natural de Cardedeu: «Lo Magnifich Sr. Francesch Llauder per temps es a saber de Quatre anys ço es los dos primers forçosos y los dos ultims voluntaris del die present en havant comptadors, lloga eo arrenda y a mitjas concedeix a dit Pere Pau Seda, tota aquella casa, torra y heretat dita olim den Ferrer vuÿ en Llauder ab totas sas terras així de vinÿa plantada com campas ab aÿgua regant y altres ab tots los arbres així fruÿters com altrás de qualsevol genero sien en ditas terras plantats y existints ab sa sinia y dos safareigs...». Són molt interessants els pactes que contenen, un total de 31, per la qual cosa transcriuré els més destacats:

- «Item es pactat que tots los grans y llavors se hauran de menester per sembrar se hajan de pagar igualment entre ditas parts.»
- «Item que lo animal per llaurar o rodar en lo cas se age de adobar la sinia així mateix se hage de pagar del comu.»
- «Item que en lo cas se hage de guarnir la dita sinia per faltar algun temps la aÿgua del moli del Cros⁴⁵ així mateix se hage de pagar del comu ço es lo cordell, catufuls y rest o corda de espart.»
- «Item lo gasto del segar ha de pagar dit Pere Pau Seda.»
- «Item lo gasto del batrer se ha de pagar igualment y així mateix lo traginar las garbas sino es que se hagen de portar prop ales hores la obligació de aportarlas a coll sie del dit Pere Pau Seda.»
- «Item tot lo que procehira dels grans, plantas, fruÿts tant verdas com secas, oli, viram que se criara en dita casa la qual viram age de fer criar tota la que pora ous que procehiran de las gallinas ates se alimentaran dels grans y herbas de dita heretat y de totas las demes cosas y beneficis procehiran de dita casa y heretat se agen de partir entre dit Llauder y dit Seda igualment ço es la mitat cada hu.»
- «Item que de quinse en quinse dias age y sia obligat dit Seda en haver de aportar tots los diners tindra del procehit de ditas cosas en casa de Joseph Picaÿre, botiguer de Mataró, procurador de dit Llauder o a altre qualsevol que sera son procurador y aquellas se hagen de comptar en presentia dels dos y comptats se agen de partir igualment havent de aportar dit Seda un paper o llibreta hont dit procurador assentara per diadas lo que haura rebut del dit Seda de las cosas alt ditas.»

- «Item que ates dit Pere Pau Seda pagava lloguer de una casa que ell habitava dins la vila de Mataró y per la torra y casa de dit Llauder no lin vol pagar lloguer algu que per ço ell dit Seda sie tingut y obligat com se obliga en haver de posar cada any tot lo temps estara en dita casa y heretat quatre jornals de mestre de casas y tots recaptés per obras utils necessarias o voluntarias de aquellas que dit Llauder o dit son procurador li assenyalara per fer en dita casa sens que dit Llauder per ellas age de pagar cosa alguna...»
- «Item que lo dit Seda no puga dexar amarrar en los cefareigs de dita casa y heretat canem, ni lli ni tampoch en lo temps vage la sinia pugue deixar trauer aygua del pou de la dita sinia que alli es per regar altrás terras sino sols las de dita heretat sens expres contentiment y voluntat de dit Llauder...»
- «Item que lo dit Seda age de habitar y fer fogatge en dita casa durant dit temps sots pena de deu lliuras per cada any quedara y no la habitara.»
- «Item que lo dit Seda hage de fer en lo hort y terra campa de baix o alt o en lo puesto mes apte y convenient de dita heretat, deu arbres fruÿters cada any...»
- «Item que las ametllas se culliran en los ametllers se troban vuÿ plantats en las dos vinÿas y camps de darrera casa y la fruÿta o lo que procehira de ella dels arbres fruÿters son en ditas dos vinÿas, se age de partir igualment entre los dos...»

Gràcies a aquest document sabem que en la quintana de la torre Llauder hi havia vinya, cereal, ametllers, arbres fruiters i olivers, a més d'aus, algun porc, i un cavall o mula. En aquella època sembla que a Girona el més normal era fer el contracte a cinc anys (49% respecte a un 34% els de quatre anys)⁴⁶. Tampoc no era normal repartir els fruits a dues parts, ja que en el 91% dels contractes de Girona 2/3 parts anaven per al masover.

El 1699 Francesc Llauder ocuparia el càrrec de conseller segon de Barcelona, substituint el titular⁴⁷. El mateix any compraria el que passaria a ser la residència de la família Llauder a Barcelona⁴⁸. Es tractava d'un casal del segle xv que havia estat de la família Comes, situat al xamfrà de llevant dels carrers Hércules i Arlet, darrera la parròquia de Sant Just i Pastor de Barcelona (actualment la casa encara es conserva). El venedor fou el donzell Jaume de Llosetles, que mantenia encara la casa del costat. El preu del casal fou de 2.200 lliures. Pel que sembla, abans els Llauder devien viure a prop de Santa Maria del Mar, ja que fou allí on Francesc va batejar el seu fill Josep.

Francesc Llauder testaria el 1719⁴⁹, manant de ser enterrat a la parròquia de Sant Just i Pastor, en el vas que havia aconseguit el 1701, situat davant de la capella del Sant Sagrament. També volia que es gravés el seu escut «si lo die de mon obit no haure mudadas las pedras o llosas en dit vas y non haure fetas sculpir mas armas...» Demana que li diguin 400 misses per salvació de l'ànima, i que es fundi un aniversari perpetu de 12 misses anuals. Deixa al seu fill i hereu Josep les seves escriptures notariales i les dels notaris que ell regentava. Li mana també que deixi viure a casa seva la seva muller Catarina, la qual ha d'alimentar.

Catarina testaria un mes després, demanant de ser enterrada al mateix lloc que Francesc Llauder, destinant-hi dues-centes cinquanta misses⁵⁰. Fa hereu seu el seu nét Francesc Anglada, jove botiguer de teles de Barcelona. Catarina moriria el 1722.

Francesc Llauder va morir amb una notable posició econòmica, tenint en compte que en no ser hereu del pare sols va rebre d'aquest 400 lliures. Sembla que aquesta fortuna la va sustentar en la compra de censals morts, un negoci molt lucratiu. En l'inventari del seu fill Josep, del 1736⁵¹, hi ha anotats molts censals morts comprats per Francesc entre el 1676 i el 1712, per un import total de 16.085 lliures, que donaven una renda anual de 804 lliures. Precisament és amb aquests censals, on molts dels venedors són gent de Mataró i rodalies, on es demostra que Francesc sempre va tenir un bon lligam amb la seva ciutat natal, Mataró.

Josep Llauder i Picart

Josep Llauder era doctor en drets i, com el pare, ciutadà honorat de Barcelona, on sembla que exercia de notari reial. El 1699 es feren els capítols matrimonials entre ell i Maria Rosa Duran, filla d'Antoni Pau Duran, ciutadà de Barcelona⁵². Josep rep heretament universal per part del seu pare Francesc, i Maria Rosa rep una dot de 5.000 lliures i dues caixes de núvia del seu pare. Aquesta era una dot molt elevada a finals del segle XVII, i demostra el gran potencial econòmic d'Antoni Pau Duran.

El 1723 Josep prestava 2.000 lliures al ric comerciant de Barcelona, tot i que provenia d'una família de Mataró, Salvador Feliu de la Peña, casat amb Maria Coll i d'Isern, molt conegut també per les seves actuacions polítiques.⁵³

El 1727 Josep comprava per 4.128 lliures una enorme heretat a Palau-Solità anomenada Vallserrada, en la qual hi havia el mas Valls i quatre masos més derruïts, amb una extensió de tres-centes quarteres⁵⁴. El mateix any es firmaven els capítols entre la seva filla Maria Rosa i el burgès honorat de Perpinyà Salvador Reniu i Padró, domiciliat al carrer de la Riera de Mataró.⁵⁵

Josep, com el seu pare, seguí fonamentant la seva fortuna en la compra de censals morts. Entre el 1713 i el 1735 en comprà per valor de 13.340 lliures, que li donaven una pensió anual de 667 lliures. Això vol dir que en l'any de la seva mort, el 1736, la seva vídua i el seu hereu Josep Anton rebien una renda anual de 1.471 lliures, quantitat que permetia viure molt còmodament.

Josep testaria el 1730, i cita com a fills seus la dita M. Rosa, Francisca i Teresa, monges del convent de Jerusalem de Barcelona, Maria Josefa, casada amb Andreu Oleguer Mas i Mascaró i l'hereu Josep Anton⁵⁶. El 1736, l'any de la mort de Josep Llauder, en l'inventari⁵⁷ dels seus béns destaca una biblioteca amb dos-cents vint-i-nou llibres, les escriptures notariales del seu pare, d'Anton Portell, d'Onofre i de Montserrat Rialp i de Jeroni i Francesc Sabater. També hi havia moltes joies i les propietats que havien adquirit ell i el seu pare.

ELS LLAUDER VÉNEN A VIURE A LA TORRE LLAUDER

Josep Anton Llauder i Duran

Josep Anton era doctor en drets i ciutadà honorat de Barcelona, i també vivia al domicili familiar del carrer Hèrcules. El 22 de setembre del 1742 Josep Anton es casava a Balaguer amb Bernardina Rúbies, filla del ciutadà honorat de Barcelona domiciliat a Balaguer Josep Rúbies.

Josep Anton també entraria en la indústria, concretament el 1746 fundaren la companyia mataronina de la «Real Fàbrica de Indianas de Jaime Campins i Compañia»⁵⁸. El 1751 Josep Anton sols tenia a Mataró dues quarteres de vinya i quatre de terra campà⁵⁹. Mai no van tenir casa pròpia a la Riera, tot i que pel cadastre ho pugui semblar.

El 3 de maig de 1752 els Llauder entrarien en el negoci de l'aigua, ja que rep de la Intendència General de Catalunya la facultat per a buscar aigües al Cau de la Guineu⁶⁰, al Palmer i als vessants de Cerdanyola i de Bera. També li dóna la facultat per a construir un molí fariner. El 1755 Josep Anton aconsegueix que se li amplii aquesta concessió, que se li permeti fer qualsevol mena de molí o de fàbrica, i que se li deixi regar totes les terres que posseïa i les que ell o els seus successors adquirissin⁶¹. El mateix any es firmava la primera concòrdia sobre l'aigua entre Josep Anton Llauder, Josep Gual Derrocada i de Llança i Esteve Mates⁶². El problema radicava en què Esteve Mates rebé el 1742 de la Intendència la facultat de buscar aigua des del torrent de la Gatassa a la riera d'Argentona, i el 1735 Josep Gual rebia la facultat de buscar aigua al «Sot de Mallol de la Torre»⁶³, i al llarg de la riera d'Argentona fins a mitja hora des del mar. Com que la concessió més antiga era la de Gual, es pactà amb Josep Anton Llauder que podia buscar aigua des del Cau de la Guineu al Turó de Cerdanyola. Com que sembla que la concòrdia de 1755 no va acabar d'agradar, el 1765 se'n signà una altra⁶⁴. Com que Gual havia de treure necessàriament l'aigua del sot de Mallol «...perque lo estar allí detinguda es molt perjudicial en la salut publica, pues al temps de plujas lo negadiu que alla es fa causa graves malalties en lo veynat del Cros y tota la circumferencia de dit terreno» (pel que sembla devia de ser una petita zona d'aiguamolls). Per això Llauder pacta amb Gual de treure l'aigua junts i pagar les obres a mitges, dividint-se els beneficis.

Josep Anton Llauder ve a viure els darrers anys de la seva vida a la torre Llauder, essent el primer membre de la nissaga que hi viu permanentment. Josep Anton testava el 8 d'octubre de 1772⁶⁵ i moriria el febrer de 1773. El seu testament era halògraf, i no l'havia donat a cap notari. Per això el notari Francesc Boronat va anar a la torre Llauder a intentar trobar el testament a fi de protocolitzar-lo. «Havent-se obert per la sobre expressada Bernardina Llauder un armari que es en la paret de la alcova del quarto ahont mori dit quondam son marit, que es en la part del hort de dita casa, ab sas portas, pany y clau tancat, qual clau se tenia sempre reservada dit difunt per ser en aquell custodiats los papiers y demes

cosas de sa major confiança... he trobat varios testaments dels assendents de dita casa...». En el testament dóna a cadascuna de les seves filles Bernardina, Antònia i Francesca 2.000 lliures i dues calaixeres per a cas de matrimoni (sabem que Bernardina es casà el 1780 amb el ciutadà honrat de Barcelona Benet Barraquer, domiciliat a Sant Feliu de Guíxols, i que Antònia casaria el 1789 amb Josep Boter i Pi, natural de Madrid però residint a Mataró, d'on era la seva família). La seva filla gran Maria Rosa estava casada amb el noble de Malgrat Valentí Saleta i Palomeras i ja fou dotada amb motiu del seu matrimoni. A Josep Francesc, beneficiat a Santa Maria del Mar de Barcelona, li llega 1.000 lliures. Josep Anton demana de ser enterrat a Sant Just i Pastor, en el vas de Llauder, «vestit ab abit de P.S. Francisco de Assis dels Religiosos obrenants», i que se li diguin sis-centes misses. També mana que es faci cremar una llàntia en la capella de Nostra Senyora dels Dolors construïda en la planta baixa de la torre de defensa. Cedeix a la comunitat d'escolapis de Mataró «tot lo producte de ditas terras y terra ab la facultat de arrendar, conrear... volent que per la defensa de sa administracio o possessio sien entregats los actas de dita casa y terras y que sien arxivats y guardats en lo arxiu de dit collegi y no pugan per ningun cas ser extrets de ell». Finalment fa hereu el seu primogènit Manel.

En l'inventari dels seus béns, veiem que la torre Llauder tenia dotze quarteres d'horta, dos safareigs (un al davant, regat per l'aigua del molí d'en Gual⁶⁶ i un al darrera, regat per les aigües que fa venir des de la mina construïda al Cau de la Guineu). A més té la casa de Barcelona, l'heretat de Palau-Solità, una peça de terra de 16 jornals a Olesa de Montserrat (adquirida per ell el 1738), dues peces al pla d'en Boet adquirides el 1760 i 1761, i una peça de terra a Mataró al lloc dit «lo camp de las forcas», comprada pel seu pare el 1726.

Manel Llauder i Rúbies

Manel, l'hereu, també era ciutadà honrat de Barcelona. Sembla que sempre va viure a la torre Llauder. Entre el 1773 i 1776 feia obres per continuar la mina iniciada pel seu pare i per Gual al Sot d'en Mallol, obres per les quals es féu àpoca el 1782⁶⁷. Manel fou el que va consolidar el patrimoni a Mataró. El maig de 1775 compraria per 2.100 lliures una vinya de tretze quarteres a Vallverich⁶⁸, una casa al carrer de Santa Teresa per 725 lliures i una altra terra de 12 jornals d'home al torrent Forcat, per 300 lliures.⁶⁹ El 1776 Manel Llauder establia trenta-una peces de terra de l'heretat de Palau-Solità a trenta-un pagesos⁷⁰. L'establiment duraria les 2/3 parts de la vida dels ceps.

El 1777 Manel es casaria amb Tecla Camín, filla de l'apotecari de Mataró Cristòfol Camín. En els capítols matrimonials, Manel rebria heretament universal (ja ho havia rebut en el testament del seu pare) i Tecla rebria també heretament universal del seu pare⁷¹. El 1778 Manel compraria, per 1.050 lliures, els terrenys on posteriorment edificaria el conegut molí d'en Llauder, o sigui, una peça de terra situada al sud del camí del mig i a llevant del torrent dels Morets.⁷²

El 1783 encara estava present el tema de les aigües del Sot d'en Mallol. Com que sembla que les obres eren molt cares (ja s'havien gastat 2.333 lliures), Gual decideix apartar-se de la societat. El mateix any Manel permutava dos censos comprats per Francesc i Josep Llauder amb un de comprat per la parròquia de Santa Maria, que havia venut Salvador Arnau i Major del Castell⁷³. Pocs dies després comprava a Ferran Baró de Solà el domini directe de la peça comprada el 1778⁷⁴. El 1784⁷⁵ compraria una peça de terra de dues quarteres llindant amb la sinia coneguda com a can Salvi, que era de Llauder, situada darrera de la bordeta d'Argentona.⁷⁶

El 1790 Manel compraria una peça de terra d'una quartera i mitja al Cau de la Guineu, on Llauder tenia la mina⁷⁷. El mateix any Manel, que encara no havia construït el molí, paga a un moliner del Cros que li ha mòlt disset sacs de blat al molí d'en Gual⁷⁸. Precisament el 1795, arriba un avis a l'Ajuntament de Mataró que Manel Llauder té construït una balsa i un casal tocant al torrent dels Morets, «com figura de servir para molino arinero»⁷⁹. Per tant, podem suposar que el molí el construï poc abans del 1795.

El 1795 testava el seu sogre Cristòfol Camín, fent hereva la seva filla Tecla, i encarregant la construcció de l'altar de Nostra Sra. del Pilar en el convent de Sant Josep de Mataró⁸⁰. El 1798 qui testaria seria el propi Manel Llauder, demanant de ser enterrat en la nova tomba construïda pel seu sogre a l'altar del Pilar⁸¹. A les seves quatre filles Teresa, Rosa (que es casaria amb Pere Màrtir Viladesau i Carbonell), Tecla (seria religiosa a Barcelona) i Anna Maria (es casaria el 1831 amb Fèlix Peradaltés, de Barcelona) els donava 4.000 lliures i dues calaixeres. Als seus fills Joaquim i Manel (que seria el cèlebre general Llauder, capità general de Catalunya, ministre de la Guerra i senador vitalici, amb títol de marquès de la Vall de Ribes), els donava 3.000 lliures i manava al seu hereu «de mantenir o subministrar las assistencias necesarias als dits mos fills en la carrera dels estudis o armas, segons la possibilitat de mos bens». A banda, tenia una altra filla, M. Francesca, que estava casada des del 1796 amb el gironí Josep Perramon i Noguer. Anomenà hereu el seu primogènit Josep Francesc⁸². Manel moriria el mateix 1798, un any després de la seva dona.

El 1801 es féu l'inventari⁸³ dels béns de Manel, que consistien en la torre Llauder, el molí del mig, les dues cases anomenades del mig (davant del molí), la casa del carrer de Santa Teresa i diverses peces de terra a Argentona i Mataró (entre elles una de sis quarteres sobre del Camí Ral, entre els actuals carrers d'Iluro, Pizarro i Llauder aproximadament, on el seu fill Ramon fundaria un convent). D'altra banda, el patrimoni de Tecla Camín era el domicili de quatre còssos de la família Camín al Camí Ral xamfrà amb el carrer de Sant Joan, dues cases al carrer de Sant Francesc de Paula, dues cases al Camí Ral, una al carrer de Les Santes, Can Soler de Bellach, a Valldeix, amb cent quarteres de terra, una horta a prop de la riera d'Argentona (Can Tano), una horta amb casa al pla d'en Boet, l'horta del Tigre (entre els carrers de Sant Josep, Muralla i d'Argentona), i moltes peces de terra i censos.

Josep Francesc Llauder i Camín

Josep Francesc, també ciutadà honorat de Barcelona, estudià durant tres anys a la universitat de Cervera, i fou doctor en drets⁸⁴. El 1802 pactava amb el seu oncle Josep Francesc, prevere a Santa Maria del Mar, de pagar-li 130 lliures anuals però descomptant-li 55 lliures pel lloguer del segon pis de la casa del carrer Hèrcules, cedint-li també una habitació a la torre Llauder durant els mesos de setembre, octubre i novembre⁸⁵. El mateix any iniciava el negoci de la venda d'aigua, venent a Jacinto Peradejordi una part de les aigües sobrants del molí del mig, que Llauder llençava al mar.⁸⁶

El 1803 Josep Francesc es casa amb Maria Mercè Frexas, filla del ciutadà honorat de Barcelona i doctor en drets Vicenç Frexas i Morgades, domiciliat a Mataró, i de M. Josefa Vieta Fornés i Llauder⁸⁷. En els capítols matrimonials⁸⁸ li donen 6.000 lliures (4.500 lliures en metàl·lic i dues calaixeres valorades en 1.500 lliures), ja que l'hereu del patrimoni era el seu germà Gaietà Frexas.

El 1805 Josep Francesc concorda amb el seu cunyat Pere Màrtir Viladesau que li pagaria 8.850 lliures del dot de la seva germana M. Rosa⁸⁹. Això es desglossava en 4.000 lliures de l'herència de Manel, 2.000 lliures de l'herència de Tecla, 1.750 lliures per les calaixeres i 1.100 lliures pels interessos. El mateix any pacta⁹⁰ amb el seu germà Manel, també ciutadà honorat de Barcelona, el qual «I havent me jo inclinat en la carrera de las armas esperant com espero entrar a servir de cavaller cadet en un dels regiments de infanteria de sa magestad...», li demana que a part dels 8 rals diaris que el rei assigna com a necessaris per a viure de cadet, n'hi doni 3 rals més i «els vestits y equipatge que se acostuma a donar a semblants cadets a l'entrar a servir...». Josep Francesc accedeix dient-li que ho descomptaria de les 3.000 lliures de l'herència del pare i les 1.000 lliures de l'herència de la mare. Dos mesos després, quan Manel serveix com a cadet a Vitòria, testa demanant de ser enterrat a Sant Just i Pastor de Barcelona i anomenant hereu el seu germà Josep Francesc.⁹¹

El 1806 Josep Francesc es ven la casa del carrer de Santa Teresa⁹², i hipoteca el molí del mig «del qual molino percibo de renta anual mil libras moneda catalana», per tal de poder pagar el seu germà Joaquim perquè entri de cavaller cadet, igual que havia fet Manel l'any anterior⁹³. El 1808 ven quatre plomes d'aigua de la que arriba al molí del mig a Josep Anton Peradejordi⁹⁴. Diu que necessita els diners per poder pagar els treballs per continuar la mina que va al molí.

El dia de Corpus de 1808 (16 de juny) els francesos entraren a Mataró, i causaren destrosses als béns dels Llauder. Això ho explica el propi Ramon Llauder i Freixes, fill de Josep Francesc⁹⁵: «Un suceso que ocasionó el incendio de la casa huerta llamada de Can Salvi, tras la Bordeta; del molino superior, entonces único, y la pérdida de la bajilla y demás piezas de plata, no menos que los vestidos y ropa blanca,... Mi familia, compuesta entonces por mi Sr. Padre, D. Jose Francisco Llauder; mi Sra. Madre D. Mercedes Llauder i Frexas; mi tia, D. Mariana Llauder;

mi hermano mayor, Frasquito; y yo, que a la sazón no tenía mas que un año, estando enfermo mi Sr. Padre, se trató de ponerse a salvo junto con los de casa la abuela materna Frexas y fuimos a parar al pueblo de Vallvoguina. Salvamos todo lo que se coloco en los lagares (vulgo cups), a saber los damascos y que se yo que otras cosas; perdimos todo lo restante de la vajilla de plata. Quedo en casa para guardarlo Feliciano Rodons, nuestro mayordomo; pero tuvo tan poco espíritu que se salvo saltando huertos de tapias». Així ho ratifica el mateix Josep Francesc quan el 1819⁹⁶ paga 736 lliures per «la construcció, recomposició i rehedificació de lo que queda destruït mitjançant lo incendi o crema practicaren las tropas francesas ab la invasió feren en esta ciutat y sus contorns lo dia setze de juny del any mil vuitcens y vuit en aquell molí fariner que lo mateix señor Llauder posseïeix en lo terme de la parroquia de St. Julia de Argentona y partida dita los Morets».

El 1813 Josep Francesc ha de pagar altre cop 721 lliures per refer part de la seva mina del Cau de la Guineu, que es va desplomar i s'hagué de buidar.⁹⁷

El 1817 es fa amb una casa al Camí Ral, ja que els seus propietaris li devien 1.600 lliures i molts censos endarrerits⁹⁸. Aquell any comença un dels seus grans maldecaps, quan el seu germà Manel, aleshores brigadier dels Reals Exèrcits i coronel del Regiment d'Infanteria de Línea de Fernando, reclama 12.000 lliures de legítima, no content amb l'herència de 4.000 lliures deixada pels seus pares.⁹⁹

El 1818 fou any de moltes despeses. Primer ha de vendre dues plomes d'aigua per pagar les despeses de la causa contra el seu germà Manel. El març paga 12.065 lliures per continuar a «vall obert» una mina i buscar aigua per dur al molí del mig, obres fetes entre el 1816 i 1817. L'agost ha de tornar a vendre aigua per seguir pagant les obres de conducció d'aigües al molí, per tal que «no es quedés parat a falta de ayguas, pes que a mes de ser molt pocas las que regularment tenia en tots los estius, en la actualitat per la esterilitat y sequedat tan llarga que se experimenta...». Finalment, el novembre venia la casa del carrer de Les Santes per 1.000 lliures.¹⁰⁰

El 1819 Llauder seguia pagant per la mina d'aigua. Concretament, el mes de juny pagava 1.507 lliures per la mina de la riera d'Argentona, 2.358 lliures per fer una canonada des del molí del mig al Portal de Sant Josep, on construiria un pericó, i 1.006 lliures per fer una mola semolera al molí del mig, «y conseguir com se ha conseguit fer molta mes farina de la que antes de feya ab igual aygua»¹⁰¹. El mateix any ven aigua per aconseguir 3.600 lliures i pagar-ne 1.500 als advocats que portaven la causa contra el seu germà.

El 1823 Josep Francesc va fer construir un altre molí, aquest cop a la torre Llauder, i que només tenia una mola. Així es pot constatar d'una època de 645 lliures que la seva vídua i el seu hereu Ramon paguessin per «la construcció del nou molí que lo dit nostre difunt marit y pare feu construir en la gleba de terra de la casa y torre nomenada de Llauder»¹⁰². El molí anava amb les aigües sobrants del molí d'en Calopa, a Argentona.

Josep Francesc moriria el 1824, deixant diversos fills. Carles, advocat, que es casà amb M. Dolors Burgués i Bruguera, i fou destacat polític dins del partit moderat, essent elegit diputat a Corts el 1843. Dolors, que es casà amb Gaietà Burgués, germà de M. Dolors. Ramon, seria l'hereu. En el moment de morir, Josep Francesc era el vuitè major contribuent de Mataró¹⁰³. En l'inventari¹⁰⁴ dels seus béns consta el domicili familiar de cinc còssos del Camí Ral, la torre Llauder, el mas Soler de Bellach, el mas Vallserada de Palau-Solità, la casa de Barcelona, algunes cases a Mataró, Can Tano (on hi havia un forn de rajoles), Can Salvi, l'horta del Tigre, les cases del mig, el molí del mig (amb tres moles i una fàbrica de blanqueig), moltes peces de terra a Mataró i Argentonà i molts censos a Mataró, Sant Vicenç de Montalt, Barcelona, Palau-Solità,...

Josep Francesc fou el darrer Llauder que va viure de manera permanent a la torre Llauder, ja que en el moment de la seva mort ja estava domiciliat al Camí Ral, a casa del seu sogre Cristòfol Camín.

ELS LLAUDER TORNEN A BARCELONA.

Ramon Llauder i Freixes

Ramon Llauder, doctor en drets i advocat del Tribunal Suprem, fou el darrer amb títol de ciutadà honrat de Barcelona (s'abolí la primera meitat del segle XIX). No es lliurà de la causa contra el seu oncle Manel, llavors mariscal de camp, i el 1826 seguia venent aigua per pagar els advocats¹⁰⁵. Aquell any comença a establir l'horta del Tigre, establint a Joan Seda un pati de terra per fer sis cases a prop del Torrent. Aquests establiments seguirien el 1827-1828, i el 1831 fan molts establiments en aquesta horta, obrint el carrer d'Amàlia. Aquell any dona 8 rals diaris al seu germà Melchor per tal que ingressi de cadet d'artilleria.¹⁰⁶

El 1837 Ramon es casaria a Madrid, on va néixer el seu fill Lluís, amb M. de la Mercè de Dalmases i de Bufalà, natural de Sant Martí Sescgaioles. Aquesta va aportar de dot 1.500 lliures de part del seu germà Domènec de Dalmases.

El 1838 Ramon, encara domiciliat a Mataró, arrenda a deu persones 1/4 de ploma d'aigua durant vint anys¹⁰⁷. El 1846 Ramon era el major contribuent de Mataró, arribant el 1860 a doblar gairebé el segon contribuent. Ramon va anar a viure al domicili familiar de Barcelona.

El 1857 funda a Mataró un convent de clarisses de la Divina Providència, en part del terreny que tenia sobre el Camí Ral. El convent s'inaugurà el 21 de novembre de 1859 amb tretze religioses, sota condició que hi hagués una escola per a nens pobres.

El 1867 compra una casa al carrer de Sant Francesc de Paula¹⁰⁸. Ramon moriria el 1870, havent fet testament a Barcelona el 1865¹⁰⁹, on demana ser

enterrat a l'església del convent de Nostra Senyora de la Divina Providència de Mataró. Destina mil misses a salvament de l'ànima, i demana un aniversari durant cent anys. A les seves filles M. Candelària, M. Assumpció, M. del Àngels i M. Ignàcia dóna 6.000 duros de legítima, i a Pilar, que és monja al Sagrat Cor de Jesús, 1.600 duros. Fa hereu el seu fill Lluís Gonzaga Maria, al qual substitueix per les seves filles i sinó pels seus germans Carles i Melchor, en cas que l'esmentat Lluís o els substituïts morin sense fills en edat de fer testament.

En l'inventari¹¹⁰ dels seus béns, es troba a faltar l'heretat de Palau-Solità (segurament se la devia vendre), i veiem que el molí de la torre Llauder té ara dues moles, que l'horta d'en Salvi és tota plantada de tarongers i que ha fet edificar casa al Cau de la Guineu, anomenant-la Can Vadó del Sorral.

Lluís Maria de Llauder i de Dalmases

Lluís Maria, advocat, fou el darrer membre de la nissaga. Escriptor, ideòleg i polític (fou senador), destacà sobretot en aquesta vessant, on fou el cap dels carlistes a Catalunya, i rebé el 1898, de mans del comte de Madrid D. Carles VII, el títol de marquès de Valldeix¹¹¹. Durant la tercera guerra carlina, entre el 1873-1875, va emigrar a França. El 1878 compra el *Correo Catalán*, que dirigeix fins a la mort, i el 1884 funda *La Hormiga de Oro*. Té el domicili a Barcelona, tot i que fa estades a Mataró, al domicili del Camí Ral.

Lluís reformà el molí del mig, afegint-hi dues moles més per arribar a cinc, i hi col·locà més tard un motor de vapor de vuit cavalls.

Lluís és el que comença a dilapidar el patrimoni familiar. El 1871 ven la casa del carrer de Sant Francesc de Paula¹¹², i el 1876 la casa de la Muralla del Tigre. El 1893 ven tres peces de terra a Mataró, i entre aquest any i el 1901 estableix molts patis a la peça de sobre el Camí Ral. El 1900 ven l'horta d'en Salvi i el 1902 altres peces de terra.

Lluís, solter i sense fills, testaria el 1900 davant del notari de Barcelona Melchor Canal, fent marmessors i hereus de confiança sis persones: Lluís M. de Ros i de Llansa, prevere de Barcelona; Lluís M. de Valls i Riera, prevere de Sant Felip Neri; Pío Mir i Matas, advocat de Badalona; Ramon Albó i Martí, advocat de Barcelona; José Tuñí i Falguera, procurador de Mataró i Gervasi Puigrós i Calopa, del comerç de Barcelona. Lluís Maria moriria el 10 de juny de 1902.

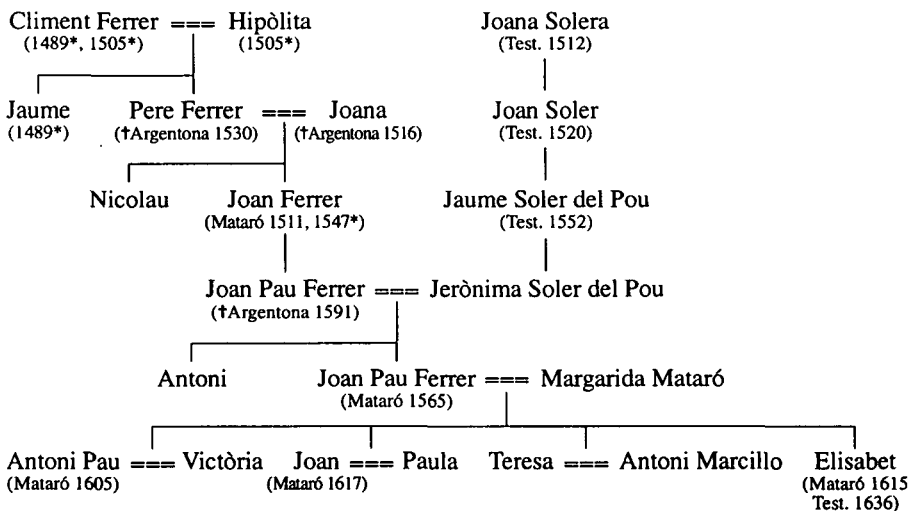
Els hereus es repartiren el patrimoni, a vegades adjudicant-se finques i altres repartint-se els diners de la venda. Evidentment, aquest fet no s'ajustava al testament de Ramon Llauder, que especificava que si Lluís no tingués fills passaria a les germanes. No sabem si foren aquestes que van badar, o els seus hereus que es van fer l'orni. Per exemple el seu procurador Sr. Tuñí, es féu amb el molí del mig i amb l'horta de Can Tano.

La torre Llauder fou venuda el 1915 a Isabel Andreu i Cabanellas per 55.000 pessetes. Després de diverses herències, passà el 1941 al seu nebot Antoni Andreu i Martínez. Antoni va vendre el 1942, al masover que hi havia llavors Sr. Josep Rodon Noms, part de la terra de la finca, exceptuant l'edificació, per 150.000 pessetes. El 1951 venia l'edificació i el que restava de la terra als industrials de Mataró Manel Tenas Cucurell i Josep Mach Pla, pel preu de 395.000 pessetes. Finalment el 12 d'agost de 1970 (curiosament quan ja s'havia enderrocat), la Gerència de Urbanización del Ministerio de la Vivienda pagava als esmentats industrials 7.984.000 pessetes pel preu de l'expropiació.

A la torre Llauder hi van haver molts masovers. Cap a l'any 1885 va entrar-hi Josep Genisans i família, que s'hi van estar fins al 1926 aproximadament. Poc abans, cap al 1920, hi entrà també Sebastià Rodon Carles, la seva dona Maria Noms, el fill Josep Rodon Noms, la seva muller Amàlia Torrents Dangla i els seus fills Valentí i Antoni.

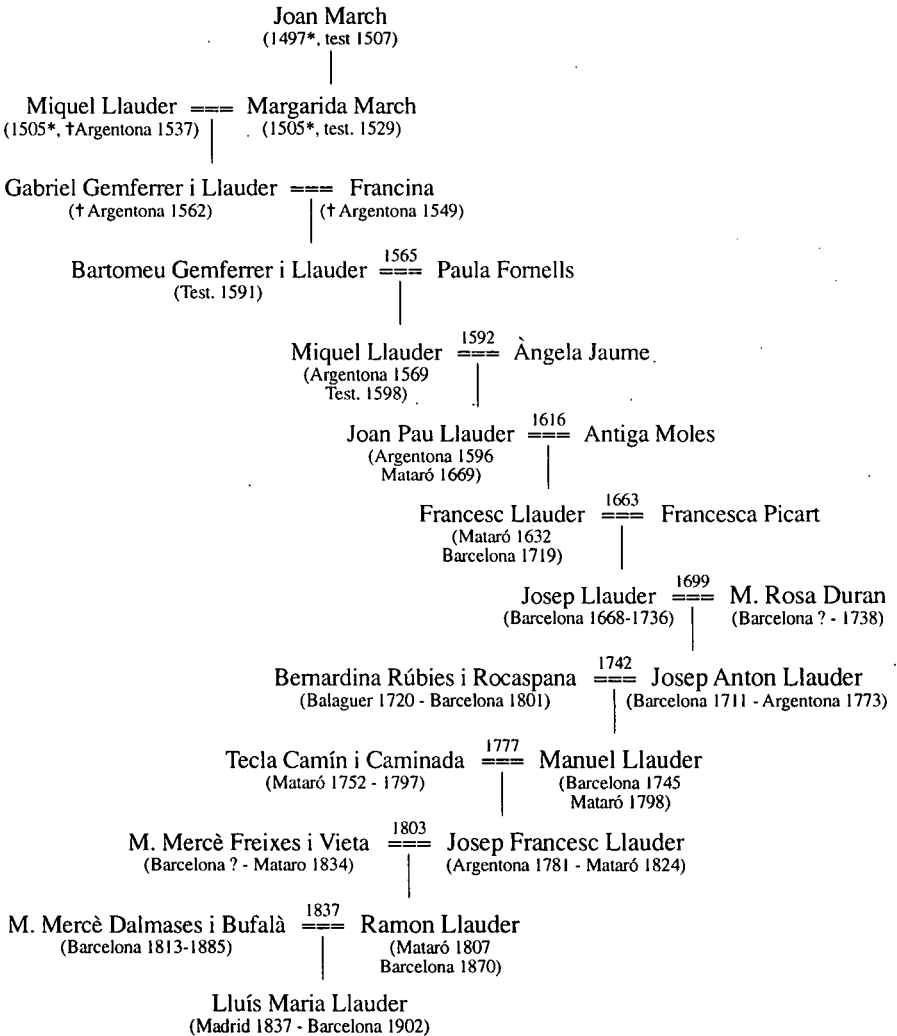
Enric Subià i Coll

ARBRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA FERRER

* Aquests són anys en què els trobem documentats.

ARBRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA LLAUDER

* Aquests són anys en què els trobem documentats.

(Aquest arbre s'ha fet ampliant el que Francesc Costa publicà a *Migliaresi*, núm. 12).

NOTES.

L'estudi sobre els Llauder s'ha fet prenent com a base el treball sobre els Llauder publicat per Francesc Costa a la revista *Migliaresi* núm. 12, de 1991.

- 1.- PARE RIUS, *Notas Históricas*, Biblioteca Popular de la Caixa Laietana.
- 2.- Segons el mateix Rius, «La Torre de Palau 73 palmos alto, con 37 de diametro, tiene 2 pisos, dos finestras y 35 espilleras».
- 3.- Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA), Arxiu Notarial de Mataró (=ANM), Batllia 68, (16 d'agost de 1489).
- 4.- ACA, ANM, 23, notari Joan Robert, 4 de juny de 1505.
- 5.- ACA, ANM, 46, notari Joan Cortell, 29 de març de 1547. Els molins de Costavella estaven situats a la riera d'Argentona i dins el terme municipal d'aquella vila.
- 6.- Arxiu Municipal d'Argentona (=AMA), M-140 (10 de setembre de 1562).
- 7.- La quartera que s'acostumava a fer servir a Mataró era la de Barcelona, i equivalia a 2448,25 m², o sigui, a una mica menys d'1/4 d'hectàrea.
- 8.- ACA, ANM, 1212, notari Gabriel Morera, 3 de setembre de 1597.
- 9.- ACA, ANM, 209, notari Bernat Simon, 24 de maig de 1629.
- 10.- ACA, ANM, 184, notari Jaume Mates, 24 de desembre de 1607.
- 11.- ACA, ANM, 186, notari Jaume Mates, 24 de març de 1609.
- 12.- El jornal d'home era una mesura antiga que s'utilitzava a Catalunya abans de fer servir les quarteres. La seva extensió variava en funció de la terra i el cultiu, però creiem que per la zona de Mataró i rodalies podia equivaler a uns 500 o 600m².
- 13.- Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (=AHPB), notari Josep Quatrecaes, 13 de juny de 1658.
- 14.- AHPB, notari Josep Ferran, 18 de maig de 1685.
- 15.- ACA, ANM, 23, notari Joan Robert, 11 de juny de 1505.
- 16.- Biblioteca de Catalunya, Fons Marquesat de Moja, lligall 115 (11 d'abril de 1497). El mas Gemferrer estava situat al costat de l'església parroquial d'Argentona, a la banda de ponent de l'actual carrer Torras i Bages, una casa abans d'arribar a la plaça de l'església.
- 17.- M. RICHOU I LLIMONA, *Aproximació a la història d'Argentona (segles XIII-XV)*, Ed. Aj. d'Argentona, 1987 (7 d'octubre de 1497), p. 155.
- 18.- AMA, M-140, 7 de desembre de 1558 i AHPB, notari Joan Carles, capbreu del noble Miquel Desbosch, 10 de febrer de 1559.
- 19.- Per les afrontacions que en dóna, podem suposar que les cases estaven situades a la banda de ponent de la plaça de l'església, entre l'actual carrer Torras i Bages i la Casa de Cultura, aproximadament on avui hi ha les cases núm. 10 i 12 de la plaça de l'església.

- 20.- Arxiu de la Catedral de Barcelona (=ACB), Llibre d'esposalles 42, 3 de setembre de 1565.
- 21.- ACA, ANM, 1212, notari Gabriel Morera, 13 de maig de 1591.
- 22.- El censal mort era una mena de préstec que feia el comprador al venedor, a canvi d'una pensió anual fent la figura de l'interès, que en aquells moments estava al voltant del 5%. El censal mort quedava cancel·lat quan el venedor retornava al comprador el capital deixat inicialment. El venedor sempre havia de garantir el preu del censal amb béns, que acostumaven a ser immobles. Vindria a ser una mena d'hipoteca actual, amb la diferència que com que solament paguem interessos, el capital a deure sempre era prestat a l'inici.
- 23.- ACB, Llibre d'esposalles 56, 20 d'abril de 1592.
- 24.- El 1596 neix a Argentona el seu fill Joan Pau, i el 1599 neix a Mataró la seva filla Elionor.
- 25.- ACB, Llibre d'esposalles 68, 19 d'agost de 1616.
- 26.- El veïnat de Sant Jaume de Treià pertanyia en aquella època a Mataró, i fou permutat el 1840 pel Pla d'en Boet i el Rengle.
- 27.- ACA, ANM, 361, notari Joan Antoni Vigo, 30 de juliol de 1661.
- 28.- F.J. MORALES ROCA, «Privilegios Nobiliarios del Principado de Cataluña», *Hidalguía* (Madrid 1977), p. 47. Recordem que era l'època de la guerra amb França, i la Generalitat de Catalunya decidí posar-se en mans del rei francès.
- 29.- ACA, Cancelleria, Registres 5508, 7 de febrer de 1657. En la mateixa època trobem el mateix tipus de queixes per part dels mataronins Gaspar Portell, el metge Nadal, en Cabanyes d'Argentona i en Milans del Bosch de Sant Vicenç de Montalt.
- 30.- ACA, ANM, 409, notari Bonaventura Vigo, folis 44 a 50 (14 de juny de 1666, 24 d'abril de 1668 i 16 de juny de 1669).
- 31.- La parròquia de Sant Julià de Palou és al sud de Granollers, a qui s'incorporà el 1928.
- 32.- Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (=MASMM), Llibre de funerària 10.
- 33.- El títol de Ciutadà Honrat de Barcelona es podia transmetre als descendents directes a partir que complissin vint anys d'edat, i per això Josep, Francesc i Jaume, tots tres fills de Joan Pau, van aconseguir el títol.
- 34.- AHPB, notari Francesc Simon, 15 de desembre de 1663.
- 35.- La dobla, com tota moneda d'or, només circulava entre les classes dominants, i segons Alcover equivalia a cinc lliures i mitja.
- 36.- AHPB, notari Francesc Simon, 16 de gener de 1676.
- 37.- AHPB, notari Francesc Simon, 11 de novembre de 1676.
- 38.- L'encant equivalia a una subhasta, i es deia públic perquè es feia sempre al carrer, normalment a la plaça major o altre lloc similar.
- 39.- AHPB, notari Josep Ferran, 23 de maig de 1685.

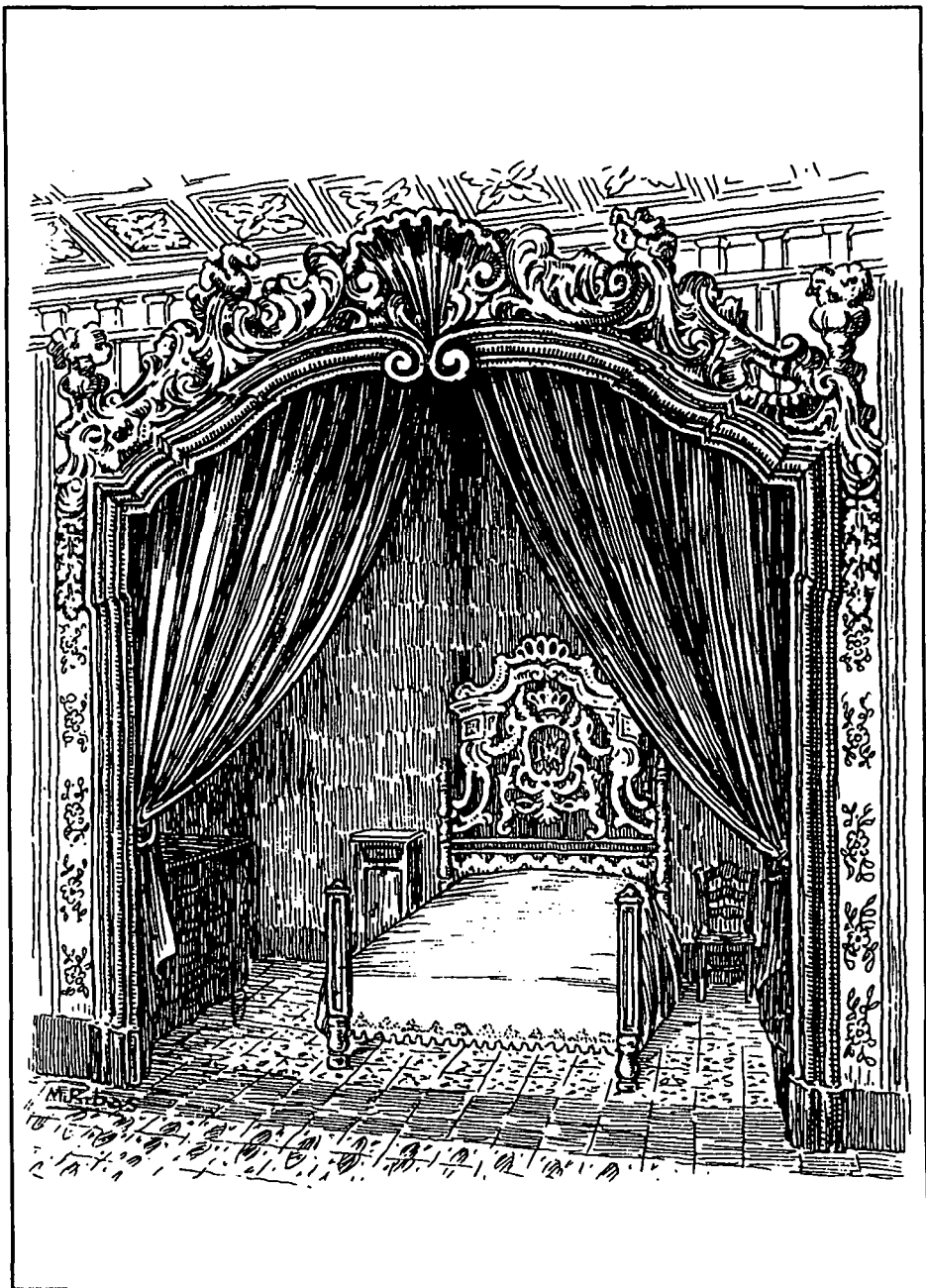
- 40.- AHPB, notari Josep Ferran, 9 de juliol de 1685. Les vendes a carta de gràcia permetien el venedor de recuperar el bé venut pagant l'import cobrat inicialment.
- 41.- AHPB, notari Josep Ferran, 14 de novembre de 1686.
- 42.- AHPB, notari Josep Ferran, 24 de juny de 1696.
- 43.- AHPB, notari Josep Ferran, 15 de març de 1698.
- 44.- AHPB, notari Francesc Simon, 24 de juny de 1698.
- 45.- Aquest molí del Cros és un dels de Costavella, que en aquells moments posseïa en Gual del Cros, i prové de l'establiment de 1547 (vegeu nota núm. 5).
- 46.- R. CONGOST, P. GIFRÉ, E. SAGUÉ i X. TORRAS, «L'evolució dels contractes de masoveria. Girona (XV-XVIII)», *Homes, masos i història. La Catalunya del nord-est (s. XI-XX)*, Biblioteca Abat Oliba 215, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.
- 47.- F.J. MORALES ROCA, «Proceres en las Cortes de Catalunya, siglo XVII (1599-1712)», *Hidalguía* (Madrid 1983).
- 48.- AHPB, notari Josep Ferran, 1 de maig de 1699.
- 49.- AHPB, notari Josep Ferran, 13 de febrer de 1719.
- 50.- AHPB, notari Josep Ferran, 31 de març de 1719.
- 51.- AHPB, notari Sever Pujol, 8 de febrer de 1736.
- 52.- AHPB, notari Bonaventura Torres, 20 de juny de 1699.
- 53.- J. SAMON FORGAS, «Salvador Feliu de la Peña després del 1717», *IX Sessió d'Estudis Mataronins*, 1992, Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (Mataró 1993).
- 54.- AHPB, notari Sever Pujol, 25 de juny de 1727.
- 55.- AHPB, notari Sever Pujol, 29 de juny de 1727.
- 56.- AHPB, notari Sever Pujol, publicat el 8 de febrer de 1736.
- 57.- Vegeu nota núm. 51.
- 58.- J. LLOVET, *La ciutat de Mataró*, v. II, Ed. Barcino (Barcelona 1961), p. 68.
- 59.- Arxiu Comarcal del Maresme (=ACM), Fons Municipal (=FM), cadastres 37, cadastre menor de 1751.
- 60.- El Cau de la Guineu era un paratge situat a prop de la sortida de Mataró en direcció a Argentona per la carretera vella, allà on avui hi ha Can Vadó del Sorral.
- 61.- ACA, Batllia General, Processos Moderns, 1755 núm. 8-Ap, 17 d'abril de 1755.
- 62.- ACA, ANM, 642, notari Josep Pintat, 16 de novembre de 1755.
- 63.- Can Mallol de la Torre és la masia que avui es coneix com Can Palauet, a la riera d'Argentona.
- 64.- ACA, ANM, 859, notari Josep Torres i Vieta, 3 de juny de 1765.
- 65.- ACA, ANM, 884, notari Francesc Bronat, 18 de febrer de 1773.

- 66.- El molí d'en Gual anteriorment era un dels de Costavella, i és l'aigua establerta el 1547 (vegeu nota núm. 5).
- 67.- ACA, ANM, 893, notari Francesc Bronat, 25 d'agost de 1782.
- 68.- ACA, ANM, 886, notari Francesc Bronat, 28 de maig de 1775. Vallverich és el paratge situat aproximadament al nord de l'actual polígon de Mata-Rocafonda.
- 69.- ACA, ANM, 886, notari Francesc Bronat, 24 de maig de 1775. El torrent Forcat és un paratge situat a les cinc sènies.
- 70.- ACA, ANM, 893, notari Francesc Bornat, 25 d'agost de 1782.
- 71.- ACA, ANM, 888, notari Francesc Bronat, 27 d'abril de 1777.
- 72.- ACA, ANM, 922, notari Anton Torras, 1 d'abril de 1778.
- 73.- ACA, ANM, 927, notari Anton Torras, 8 de gener de 1783.
- 74.- ACA, ANM, 927, notari Anton Torras, 9 de febrer de 1783.
- 75.- ACA, ANM, 928, Notari Anton Torras, 10 de febrer de 1784.
- 76.- La Bordeta d'Argentona estava situada al Camí Ral, aproximadament on avui hi ha l'Hotel Ciutat de Mataró. La bordeta era una caseta situada en els límits de dos termes de poble, on es pot vendre carn sense pagar res als burots.
- 77.- ACA, ANM, 975, notari Francesc Fins, 20 de maig de 1790.
- 78.- ACA, ANM, 975, notari Francesc Fins, 17 de desembre de 1790.
- 79.- ACM, FM, Acords Municipals 1792-5, 16 de juliol de 1795.
- 80.- ACA, ANM, 913, notari Francesc Bronat, 20 d'agost de 1783.
- 81.- ACA, ANM, 983, notari Francesc Fins, 22 de febrer de 1783.
- 82.- Hem de pensar que en aquells moments la legítima mínima per llei era 1/4 part del valor de l'heretat a repartir entre tots els fills (exceptuant l'hereu). Si Manel va donar la part obligada per llei i tenint en compte que repartí unes 35.000 lliures, l'heretat valdria unes 135.000 lliures, quantitat molt important.
- 83.- ACM, Arxiu Notarial del Districte de Mataró (=AN), notari Francesc Fins, 24 de març de 1801. Com que a l'inventari no surten ni la casa de Barcelona, ni l'heretat de Palau-Solità, ni la peça de terra d'Olesa, que encara posseïa, creiem que un notari de Barcelona continuà aquest inventari.
- 84.- J. GIMÉNEZ BLASCO, «El fiscal de Barcelona contra D. José Llauder», *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 19 (Mataró 1984).
- 85.- ACM, AN, notari Francesc Bronat, 23 d'octubre de 1802.
- 86.- ACM, AN, notari Desideri Torras, 1 de novembre de 1802.
- 87.- M. Josefa Vieta Fornés i Llauder era descendent directa i hereva de Joan Pau Llauder i Jaume. Era filla d'Anton Francesc Vieta Calopa i de M. Francesca Fornés i Llauder, la qual era filla de Josep Fornés i Llorell i de Teresa Llauder i Isern, i aquesta última era la pubilla de Josep Llauder i Tomàs i d'Eulàlia Isern. Josep Llauder i Tomàs era el besnét de Joan Pau Llauder i Jaume.

- 88.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 1 d'abril de 1802.
- 89.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 11 de gener de 1805.
- 90.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 1 de juliol de 1805.
- 91.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 1 de setembre de 1805.
- 92.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 8 de gener de 1806.
- 93.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 18 d'abril de 1806.
- 94.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 6 de març de 1808.
- 95.- E. BEULAS, A. DRESSAIRE, *La guerra del francès a Mataró (1808-1814)*, Ed. Altafulla (Barcelona 1989), p. 225.
- 96.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 14 de juny de 1819. Tot i que l'època d'obres es féu el 1819, creiem que la reparació es féu poc després d'acabada la guerra del francès.
- 97.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 24 de gener de 1813.
- 98.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 13 de març de 1817.
- 99.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 8 de novembre de 1817. Si realment aquella petició de 12.000 lliures de legítima fos justificada, cosa que dubtem, l'heretat dels Llauder Camín pujaria a 300.000 lliures, sens dubte la major fortuna de Mataró i de les principals del país.
- 100.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 16 de març de 1818, 5 d'agost de 1818 i 25 de novembre de 1818.
- 101.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 14 de juny de 1819.
- 102.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 28 de maig de 1824.
- 103.- Aquesta situació canviaria força el 1840 (vegeu nota 26), ja que molts dels seus béns estaven en el Pla d'en Boet i al camí del Mig.
- 104.- ACM, AN, notari Desideri Torras, 4 de gener de 1824.
- 105.- ACM, AN, notari Francesc Fins, 8 de juny de 1826.
- 106.- ACM, AN, notari Jaume Fins, 30 de juny de 1831.
- 107.- ACM, AN, notari Jaume Fins, 16 d'octubre de 1838.
- 108.- ACM, AN, notari Matías Aparicio, 10 de setembre de 1867.
- 109.- AHPB, notari Francesc Just, 10 de gener de 1865.
- 110.- AHPB, notari Francesc Just, 13 d'abril de 1870.
- 111.- S. LLANAS RABASSA, *Breves Apuntes Biográficos de D. Luís Ma. de Llauder y de Dalmases*, Imp. Abadal (Mataró 1902).
- 112.- ACM, AN, notari Desideri Recoder, 25 de febrer de 1871.

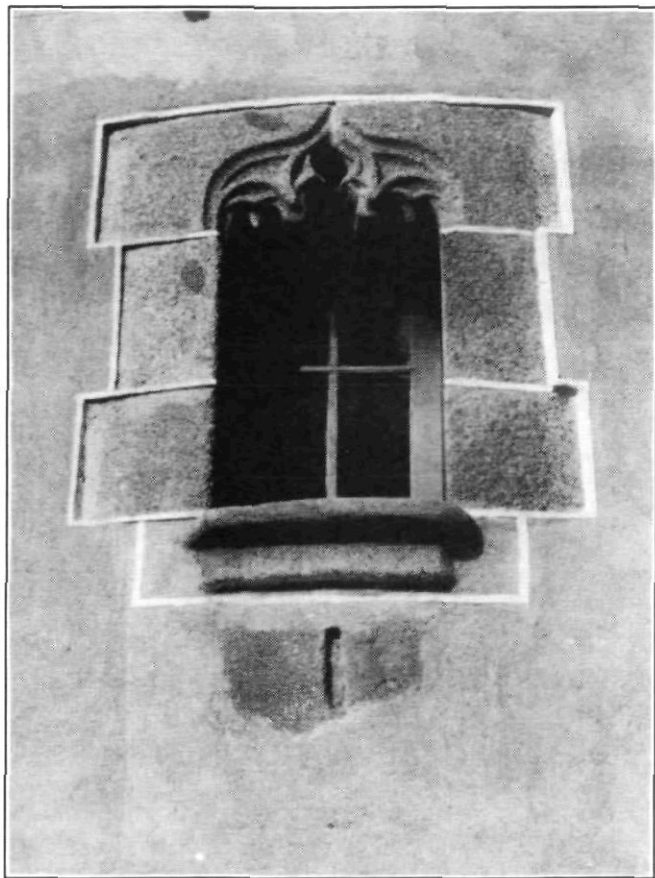
Torre Llauder cap al 1918. Arxiu Mas. MASMM.

Dormitori de la torre Llauder. Dibuix Marià Ribas i Bertran.

Convent de la Providència des del carrer Llauder cap al 1926.
Fotografia MASMM.

Finestra gòtica de la torre de defensa de can Llauder. MASMM.

Llinda de la porta principal de la torre Llauder, amb l'escut familiar i amb la llegenda "ANNO DOMINI MDCCLXXVII". Actualment es conserva al Clos Arqueològic de la torre Llauder.

Vista general de la torre Llauder, després de les reformes de 1931.